

“Amb un xip al cap continuaríem sent humans”

Maria Casado és directora de l'Observatori de Bioètica i Dret de la Universitat de Barcelona. El 2006 va rebre la Medalla Narcís Monturiol per la seva contribució al progrés científic i tecnològic en l'àmbit de la bioètica, un camp que estudia les implicacions ètiques de la biomedicina i d'altres noves tecnologies.

La bioètica va sorgir arran de la revolució de la tecnologia genètica. Aquest debat continua viu?

—No amb l'espectacularitat del principi, però sí.

—La clonació humana encara no és tècnicament possible; però, quan ho sigui, molta gent potser tornarà a al·larmar-se...

—Sí, però no es poden fer judicis morals sense tenir coneixement tècnic. Hi ha una certa tendència a dir “tot prohibit per si de cas”. És un esquema mental espantós. El que intentem a l'Observatori de Bioètica és saber de què estem parlant. Durant el debat sobre la clonació, molta gent deia que s'havia de prohibir perquè s'imaginaven exèrcits de subhumans o tenien por que algú clonés milers de Hitlers. Això és ciència-ficció. I encara que no ho fos. A quin Estat li interessaria fer això? Si li interessés, el problema seria el sistema polític, no la tecnologia genètica.

—Hi ha gent que tem que es pugui utilitzar la biotecnologia per a finalitats que consideren frívols: voler tenir de fill Michael Jackson o triar un nen ros i amb els ulls blaus.

—Hi ha problemes que són pseudo-problemes. Una de les objeccions morals a la clonació humana en processos de reproducció assistida té a veure amb

la identitat del subjecte que naixeria. Jo crec que això no és cap problema. Els bessons són idèntics i no són indignes ni deixen de ser normals per tenir els mateixos gens que algú altre. Si tu vols clonar la teva àvia perquè era encantadora i meravellosa i tens les cèl·lules i el permís per fer-ho, el subjecte no serà igual que la teva àvia perquè creixerà en un context molt diferent. No hem de ser alarmistes, hem de promoure el pensament de la gent.

—Parlem de nanotecnologia. Es teoritza amb algunes aplicacions que són molt revolucionàries.

—La nanotecnologia pot canviar la naturalesa de moltes coses, per tant cal estar a l'aguait. Ara bé, cal determinar quins són els riscos reals de les

coses i evitar un concepte molt típic de la bioètica, el del pendent relliscós: “si ara autoritzem això, què passarà després?!”. Hem de relaxar-nos, anar regulant les coses a mesura que vagin passant.

—La fórmula $E=mc^2$ d'Einstein ens ha permès entendre millor l'univers i ha tingut moltes aplicacions positives, però també ha servit per inventar la bomba nuclear. Que una nova tecnologia pugui ser utilitzada per fer mal, en justifica la prohibició?

—Des del meu punt de vista, no. Totes les coses poden ser utilitzades per fer mal. A casa tenim ganivets per tallar carn que també ens poden servir per matar el veí. La por de la tecnologia del futur no és bona consellera. Hem de saber de què estem parlant.

—Quins tipus de riscos analitzen vostès a l'Observatori en l'àmbit de la nanotecnologia?

—Sobretot mèdics i mediambientals. En els dos camps pot tenir molts avantatges, pot revolucionar la medicina i també pot contribuir a millorar el medi ambient. Ara bé, si acabem posant nanodispositius a dins del cos, caldrà saber del cert si són 100% segurs o no. En el cas del medi ambient, s'ha d'estudiar bé la toxicitat de les diferents nanopartícules i nanomaterials.

—També hi ha un àmbit de debat que reflexiona sobre el canvi de la naturalesa humana que podria provocar la nanotecnologia.

—També va haver-hi aquest debat amb la genètica. La pregunta que jo faig és: què és la naturalesa humana? Si arriba un dia que a través de la nanotecnologia podem descarregar tota la memòria d'un ordinador en un nanoxip i instal·lar-lo al nostre cervell, continuarem sent persones humanes? Què és ser una persona humana?

—És una pregunta molt interessant. Vostè què creu?

—És difícil de definir, però el concepte és evolutiu. La relació entre la biologia i la cultura és molt evident. Els éssers humans som culturalment modificadors de l'entorn i de la naturalesa física, i per això hem sobreviscut.

—Per tant, seríem encara humans malgrat portar un xip al cap?

—Jo crec que sí. El que em preocupa més és l'accés a la tècnica, perquè si només és accessible a les persones que tinguin diners per pagar-la tindrem una societat dividida entre persones “millorades” i persones “no millorades”.

—Hi ha qui diu que la tecnologia futura separarà encara més els rics dels pobres. Però, per exemple, ara s'ha inventat un aparell per extreure aigua de l'aire, i això podria ajudar molts països de l'Àfrica.

—La tecnologia, per ella mateixa, ni separa ni ajunta. La nanotecnologia podria ajudar moltíssim els països en desenvolupament, però cal que algú posi aquest aparell a l'abast dels països que ho necessiten. Al final és una de-

decisió política. La tecnologia et millora la vida, però que existeixi no significa que realment estigui disponible per a tothom.

—Les tecnologies de la informació han canviat la nostra vida, però alhora estem cada cop més controlats. Tracten aquest tema, vostès?

—Sí, ara estem treballant molt en la protecció de dades. No tenim una cultura de la privacitat, donem les nostres dades a qualsevol, i hem de tenir en compte que hi ha moltes empreses dedicades a la compra-venda de dades i al creuament de dades. Hi ha estudis que diuen que poden saber qui ets només per les rutes que fas. Acaben tenint un perfil teu associat al geolocalitzador del teu mòbil. Es pot

desactivar, però la majoria de gent no ho fa!

—I com es pot controlar, amb legislació?

—Ja n'hi ha, està prohibit vendre les dades o utilitzar-les per a altres finalitats que no siguin les que la persona ha autoritzat. Però de vegades la mera prevenció legal no és suficient, perquè matar també està prohibit i hi ha gent que mata. Cal conscienciar els ciutadans que aquestes qüestions els afecten de forma directa perquè ells també siguin previsors. Cal posar èmfasi en l'educació ciutadana per tenir una societat més participativa, amb ciutadans més iguals, més lliures i més ben informats perquè siguin capaços de prendre millors decisions.